

CAIUS IULIUS CAESAR

Kr. e. 100–44

Alea iacta est.

Veni, vidi, vici.

Libenter homines id, quod volunt, credunt.

Rerum omnium magister usus.

CAIUS IULIUS CAESAR

Az ókori Róma történelmének egyik legnagyobb alakja. Egyaránt jeles volt mint államférfi, hadvezér és hadi események írója.

Arisztokrata családból származott, de családi kapcsolatai folytán a néppárt híve lett. Mint fiatal, 16 éves ifjú ember kötötte első házasságát: Cinna, a néppárti vezér lányát, Corneliát vette feleségül, s ezzel hamarosan magára vonta Sulla diktátor haragját. Ez az áldatlan helyzet aztán rendeződött, és a diktátor halála után Caesar politikai ambícióinak megvalósításán munkálkodhatott.

Volt pontifex, katonai tribunus, quaestor, aedilis curulis, majd életfogytiglanig pontifex maximus, bár – egyes említések szerint – nem volt vallásos ember. A legfőbb hivatali méltóság: a konzulság elnyerése természetesen ott szerepelt célkitűzései között. A választókat játékok rendezésével is maga mellé állította, s e miatt még adósságokba is keveredett. Azonban mint Hispánia helytartója pénzügyi helyzetét rendbehozta. Anyagilag nagy segítségére volt a dúsgazdag Crassus is.

Kr. e. 60-ban lett consul, de úgy, hogy Róma két legnagyobb hatalmú emberével, Crassusszal és Pompeiusszal titkos szövetséget hozott létre /triumviratus/. Ez azt jelentette, hogy minden a három férfiú akarata szerint történt.

Consulása alatt számos rendelkezést fogadtatott el, melyekkel kedvezett Pompeiusnak és Crassusnak is. Megszerezte Gallia helytartói tisztét, ami az évek során Gallia meghódítását is eredményezte.

Amikor Crassus meghalt, a senatus Pompeiusban látta támogatóját, de Caesart hatalmától megfosztani nem lehetett. Seregével Róma ellen vonult, majd legyőzte Pompeiust. A köztársasági érzelműek diktátort láttak benne. Bár – mint az Imperium Romanum megalapozója – kivételes képességekkel rendelkezett, és intézkedései széles tömegek számára nyújtottak előnyöket, a köztársaság pártiak gyilkosságának esett áldozatul Kr. e. 44 március idusán.

Élete során összesen négyszer nősült. Második felesége Pompeia, Sulla unokája volt, a harmadik Calpurnia, Piso consul lánya. Utolsó felesége az egyiptomi királynő, Cleopatra volt, akitől Caesarion nevű fiúgyermeke született, /őt az actiumi csata után megölték/.

Politikai sikerein túl nevéhez fűződik a naptárreform, amely a holdév helyett a napéven alapszik. Ezt tekinthetjük a legidőtállóbb újításának.

Katonai eseményekről szóló két irodalmi remekműve a **Commentarii de Bello Civili** és a **Commentarii de Bello Gallico**. Tankönyvünk az utóbbiból mutat be szemelvényeket.

Caesar mint imperator

CAESAR: COMMENTARII DE BELLO GALLICO

– RÉSZLET – /VI. 13, 19/

A GALL NÉP ÉS CSALÁD HELYZETE

13. ...Pleb(e)s paene servorum habetur loco, quae nihil audet per se, nullo adhibetur consilio. Plerique, cum aut aere alieno aut magnitudine tributorum aut iniuria potentiorum premuntur, sese in servitutem dicant nobilibus, quibus in hos eadem omnia sunt iura, quae dominis in servos.

19. Viri, quantas pecunias ab uxoribus dotis nomine acceperunt, tantas ex suis bonis aestimatione facta cum dotibus communicant. Huius omnis pecuniae coniunctim ratio habetur fructusque servantur; uter eorum vita superavit, ad eum pars utriusque cum fructibus superiorum temporum pervenit. Viri

in

uxores, sicuti in liberos, vitae necisque habent potestatem; et cum pater familiae illustriore loco natus decessit, eius propinqui conveniunt et, de morte si res in suspicionem venit, de uxoribus in servilem modum quaestionem habent et, si compertum est, igni atque omnibus tormentis excruciatas interficiunt.

13.

.../gen./ loco habēre

consilio adhibēre

dicant

quibus eadem iura sunt = qui eadem iura habent

valamilyen számba menni

tanácskozásba bevonni

a dico 1 igéből! /felajánl, odaad/

19.

dotis nomine

aestimatione factā

rationem habēre

fructus servare

vitā superare

in uxores, in liberos

illustriore loco natus

in servilem modum = servili modo

si compertum est = si aliquid compertum est /ha valami kitudódott/

hozomány címén

miután a vagyonbecslés megtörtént

/abl.abs./

számadást végezni

a hozamot megőrizni

életben maradni, túlélni /a másikat/

feleségükkel, gyermekeikkel szemben

előkelőbb születésű /abl. originis/

Pensa

- 1.) Figyeld meg a Caesar-szemelvény szövegében szereplő **előjárószókat** /praepositiók/. Milyen jelentést adnak a hozzájuk kapcsolódó szónak vagy szavaknak?
- 2.) Fordítsd latinra – az író szavaival – az alábbi mondatokat vagy szókapcsolatokat:

Rabszolga számba megy.

Adósság és az adók nyomasztják őket.

Felajánlják magukat szolgaságba.

ugyanazon jogok

hozomány címén kapni

saját javak

az egész vagyont illetően /gen./ számadást végezni

Erathosthenes, a sokoldalú görög tudós így képzelhette el valamiképpen Kr. e. a III. században Európát. Ennek alapján írja le Caesar galliai és britanniai útját.

mindkettőnek a része
a korábbi idők hozama/i/
élet és halál feletti /gen./ uralom
előkelőbb származású apa
Ha gyanússá válik a dolog.
vizsgálatot tartani a halál ügyében
minden /féle/ kínzással elgyötörni

Gall fegyverek és használati tárgyak

A KELTÁK

Ez az indoeurópai nép számos törzsre tagolódva már Kr. e. II. évezredben lakta a mai Európa egyes részeit. A mai Németország volt egyik fő lakóhelyük, aztán egyik törzsükből létrejött a mai Franciaország területén a gall nép /Kr. e.VII. sz./. Később – más törzsek – meghódították a brit szigeteket és Észak-Itáliát /Kr. e. V. sz./, sőt feldúlták Rómát /Kr. e. 390 körül/, de kiűzésük még nem jelentette a veszély elmúltát.

A mai Spanyolország területére is betörték, s az őslakossággal való keveredésük eredményeként jött létre a keltiber nép.

A Duna mentén is kialakították uralmukat /Kr. e. III. sz./, majd a Balkán-félsziget egy részén, egy csoportjuk pedig Kis-Ázsiában hozott létre államot. Ez volt Galatia.

Városaikat fallal vették körül. Kereskedelmük és kézműiparuk fejlett volt.

Társadalmi fejlődés tekintetében számos törzsük az ősközösségi rendszer maradványait őrizte, míg más törzseknél már megtörtént a nemzetségi társadalom felbomlása.

Társadalmi életükben fontos szerepük volt papjaiknak: a druidáknak, továbbá a bárdoknak.

A Kr. e. III. sz.-tól germán, pun, majd római seregek támadásai folytán kiszorultak keleti és déli területeikről.

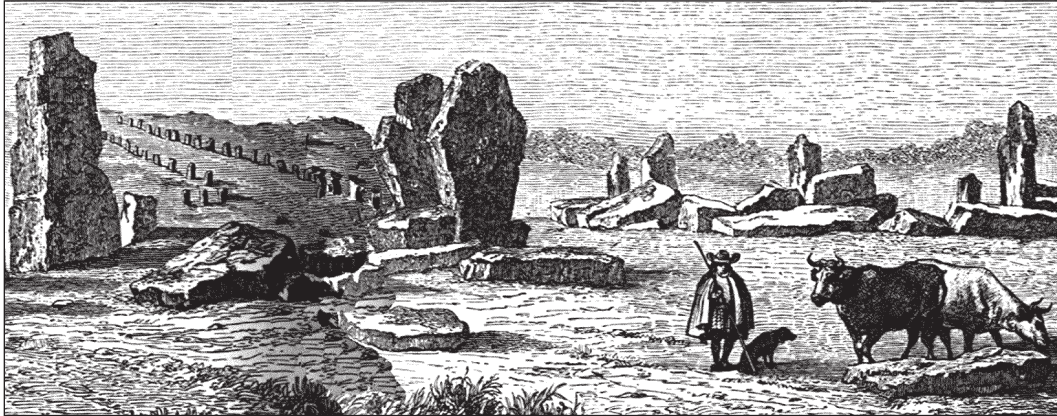
Caius Iulius Caesar Kr. e. 58–51 közt meghódította a Római Birodalom számára egész Galliát, majd a császárok alatt a Duna-melléki és a britanniai kelták is római uralom alá kerültek. /A brit szigeteken máig is őrzik ősi kelta származás-tudatukat és nyelvüket a gaelek, skótok, walesiek és az írek./

Az említett druidák /a szó jelentése: igen bölcsek/ voltak tehát a kelták papjai, de a vallási szertartások intézése mellett mint orvosok, oktatók, bírák és varázslók is működtek. Ez a réteg volt a természettudományok birtokosa is. /A rómaiak azért is ellenségesen viszonyultak hozzájuk, mivel erőteljesen buzdították népüket az ellenállásra az idegen uralom ellen./

A bárdok dalnok-költők voltak. Rendekbe tömörültek, és a vallási és politikai élet irányításában is szerepet játszottak.

A kelták vallásáról, sőt kultúrájáról csak közvetett adatok révén van fogalmunk. Antik írók gyér közlései mellett éppen Caesar művében a /De Bello Gallico-ban/ olvashatunk e vallás ősi nyomairól, a kelták szokásairól.

Vallásukat a politeizmus /több istenben való hit/ jellemezte, és magukat is ezen istenektől származtatták. Volt főistenük /Taranis/, sőt társadalmuk matriarchalis /

Druida építmények romjai

anyajogú/ korszakában állatalakú istennőket tiszteltek. Szentélyeik hatalmas kövekből épült emlékművek voltak, amelyek eredetileg síremlékül szolgáltak.

A római hódítás folytán a kelta istenek kultusza sokban azonosult a rómaiakéval, de vallásuk őrizte sajátos eredeti vonásait is, így pl. az emberáldozatot vagy a hadizsákmány feláldozását a harc istenének. Hittek a lélek halhatatlanságában is.

CAESAR: DE BELLO GALLICO /VI. 16–18./

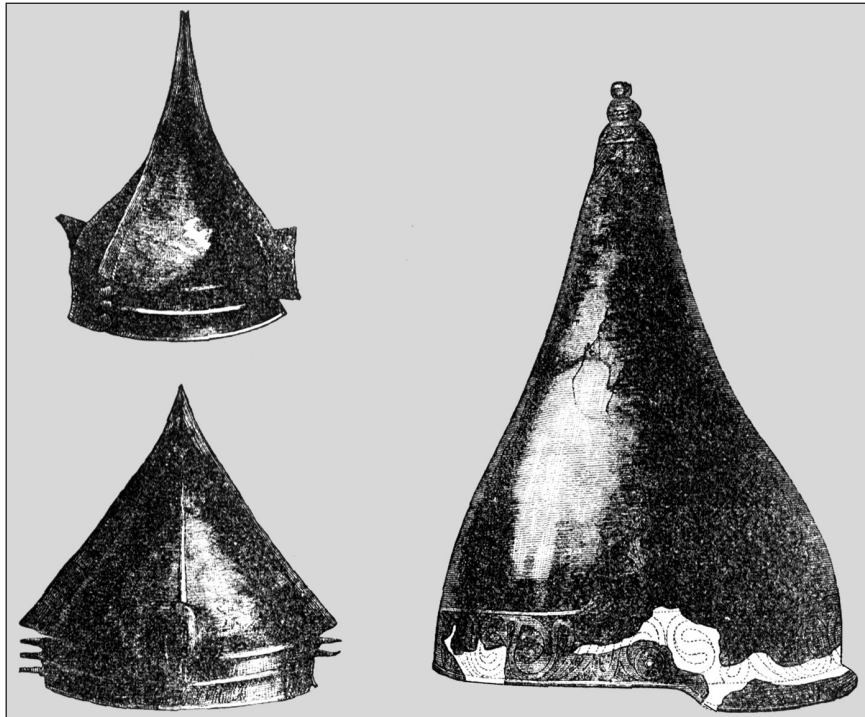
GALL SZOKÁSOK ÉS VALLÁSUK

16. Natio est omnis Gallorum admodum dedita religionibus, atque ob eam causam, qui sunt adfecti gravioribus morbis quique in proeliis periculisque versantur, aut pro victimis homines immolant aut se immolatueros vovent, administrisque ad ea sacrificia druidibus utuntur.
- Alii immani magnitudine simulacra habent, quorum contexta viminibus membra vivis hominibus complent; quibus succensis circumventi flammā exanimantur homines. Supplicia eorum, qui in furto aut in latrocinio aut aliquā noxiā sint comprehensi, gratiora dis immortalibus esse arbitrantur. Sed cum eius generis copia dēficit, etiam ad innocentium supplicia dēscendunt.
17. Deorum maxime Mercurium colunt. Huius sunt plurima simulacra, hunc omnium inventorem artium ferunt, hunc viarum atque itinerum ducem, hunc ad quaestus pecuniae mercaturasque habere vim maximam arbitrantur.

Post hunc Apollinem et Martem et Iovem et Minervam. De his eandem fere quam reliquae gentes habent opinionem: Apollinem morbos dēpellere, Minervam operum atque artificiorum initia tradere, Iovem imperium caelestium tenēre, Martem bella regere. Huic, cum proelio dimicare constituerunt, ea, quae bello ceperint, plerumque devovent; cum superaverunt, animalia capta immolant reliquasque res in unum locum conferunt. ... Neque saepe accidit, ut ... quispiam ... aut capta apud se occultare aut posita tollere auderet, gravissimumque ei rei supplicium cum cruciatu constitutum est.

18. Galli se omnes ab Dite patre prognatos praedicant idque ab druidibus proditum dicunt. Ob eam causam spatia omnis temporis non numero dierum, sed noctium finiunt...

In reliquis vitae institutis hoc fere ab reliquis differunt, quod suos liberos, nisi cum adoleverunt... palam ad se adire non patiuntur filiumque puerili aetate in publico in conspectu patris adsistere turpe ducunt.

Gall sisakok.

16.	
admodum dedita est religionibus	nagymértékben vallásos hiedelmeknek hódol
qui sunt adfecti /=affecti/...morbis pro victimis immolaturos	akik betegség/ek/be estek /vér/ áldozat gyanánt t.i. esse: ...hogyan fogják áldozni /acc.c.inf./ segítőtárs a druidák
administer, -tri, m. druides, -um, m. immani magnitudine simulacra habent	hatalmas nagyságú /abl. qualitatis/ szobraik vannak
contexta viminibus membra	vesszőkből font tagjait /contexo 3, -ui, -tum: összefon/ amelyeket miután meggyújtottak /abl. abs./ succendo 3, -di, -sum /alulról/ meggyújt
quibus succensis	akiket valamilyen vétségén rajtakaptak
qui...in...aliquā noxiā sint comprehensi	akiket valamilyen vétségén rajtakaptak
eius generis copia	az ilyen fajta /gen. qual./ tömeg
17.	
quaestus pecuniae mercatura, -ae, f. hunc... habēre... arbitrantur devevo 3, -vi, -tum supero 1 animalia capta immolant	pénzhaszon, vagyon gyarapodás kereskedelem úgy vélik, hogy neki van /acc.c.inf./ felajánl fölülkerekedik az elfogott /megszerzett/ élőlényeket feláldozzák hogyan valaki...merésznél
ut quispiam... audēret	
18.	
Dis pater	a görög-római mitológiában az Alvilág istene, a galloknál az éjszakai sötétség istene
prognatus 3 prodo 3, -didi, -ditum idque ab druidibus proditum dicunt	született, származó itt: hagyományoz és azt mondják, hogy ezt a druidák hagyományozzák /így/
nisi cum adoleverunt in publico in conspectu patris turpe ducunt adsistere	csak, ha felnőttek nyilvánosság előtt az apa színe előtt rút /csúfos/ dolognak tartják assistere

Római emlékek Galliában

Pensa

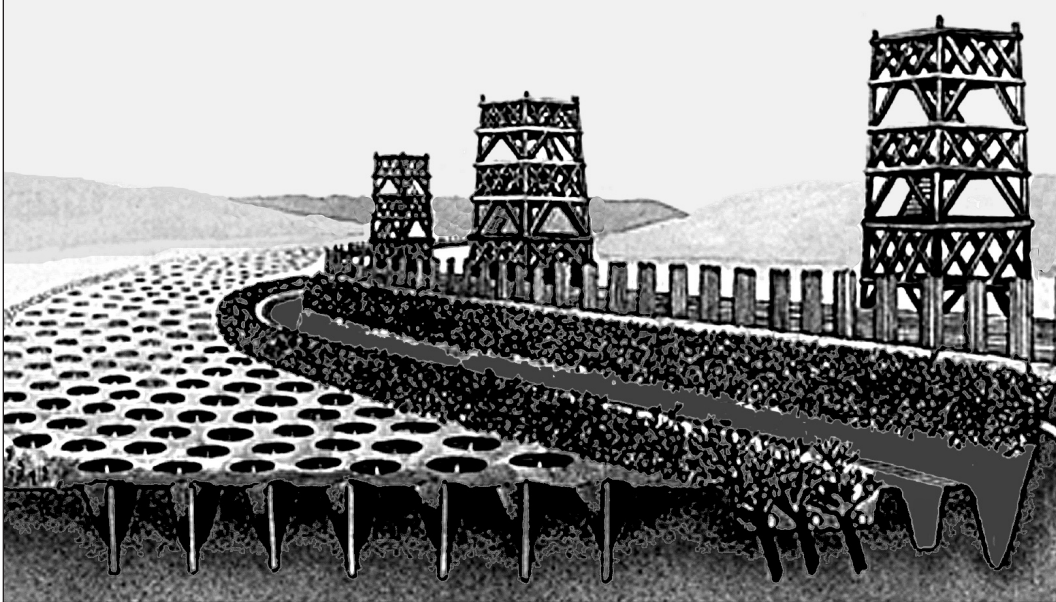
1.) Retroversio

A gallok népe erősen vallásos /religiosus 3/. Gyakran áldoznak bűnös embereket az isteneknek. Ha nincsenek bűnös emberek, ártatlanokat áldoznak fel.

Leginkább tisztelik Mercurius istent. Mars istennek felajánlják a háborúban szerzett élőlényeket és élettelen dolgokat. A gallok úgy tartják, hogy Dis atyától származnak /acc.c.inf/.

A gyermekeket az apa színe előtt nyilvánosan nem engedik jelen lenni. Ezt rút dolognak tartják.

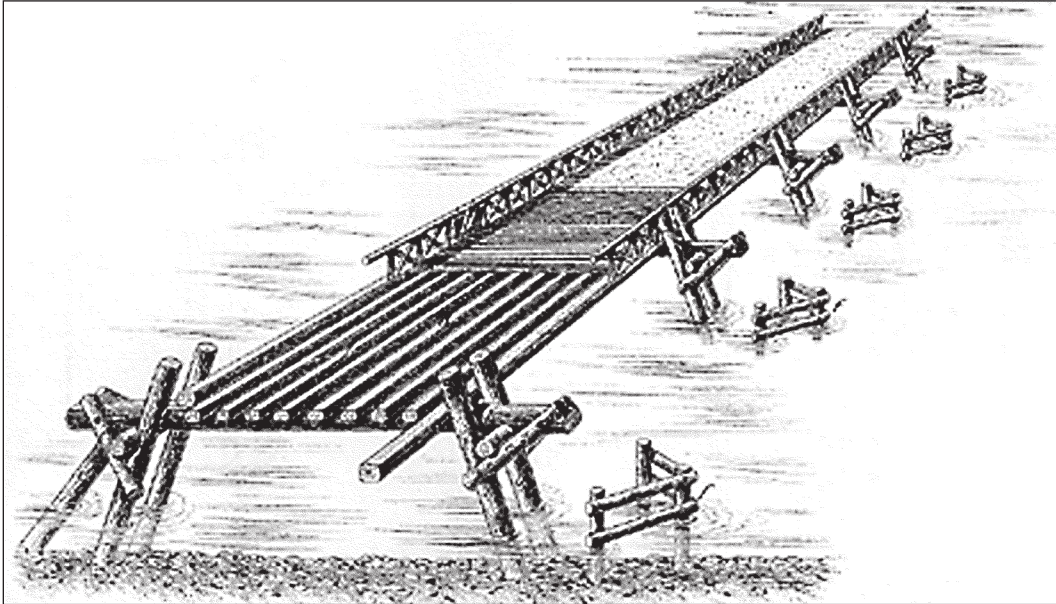
- 2.) Írd ki a latin szövegből az accusativus cum infinitivo-s szerkezeteket, magyarra is lefordítva!
- 3.) Milyen jelentése van a latin szöveg accusativusban álló névszóinak?

Caesar ostromgyűrűje Alesiánál

CAESAR HARCA A GALLOKKAL ALESIÁNÁL VERCINGETORIX FOGSÁGBA ESIK

87. Accelerat Caesar, ut proelio intersit.
88. Eius adventu ex colore vestitūs cognito..., turmisque equitum et cohortibus visis, quas se sequi iusserat..., hostes proelium committunt. Utrimque clamore sublato excipit rursus ex vallo atque omnibus munitionibus clamor. Nostri omissis pilis gladiis rem gerunt. Repente post tergum equitatus cernitur: cohortes aliae adpropinquant. Hostes terga vertunt, fugientibus equites occurrunt. Fit magna caedes... Pauci ex tanto numero incolumes se in castra recipiunt. Conspicati ex oppido caedem... copias a munitionibus reducunt. Fit protinus hac re audita ex castris Gallorum fuga. Quodnisi crebris subsidiis ac totius diei labore milites essent defessi, omnes hostium copiae deleri potuissent. De media nocte missus equitatus novissimum agmen consequitur, magnus numerus capitur atque interficitur, reliqui ex fuga in civitates discedunt.
89. Postero die Vercingetorix concilio convocato id bellum suscepisse se non suarum necessitatum, sed communis libertatis causā demonstrat, et

Római katonai híd makettje.

quoniam sit Fortunae cedendum, ad utramque rem se illis offerre, seu morte suā Romanis satisfacere seu vivum tradere velint. Mittuntur de his rebus ad Caesarem legati. Iubet arma tradi, principes produci. Ipse in munitione pro castris consedit: eo duces producuntur. Vercingetorix deditur, arma proiciuntur...

ex colore

utrimque

excipit

rem gerunt

post tergum

equitatus - cohortes

Lenovices

a /bíbor harci köpeny/ színéről;
/a paludamentum a hadvezetők és uralkodók színes köpenye volt. mindkét oldalról /vagyis a gallok oldaláról, akik a római erődítményeken kívül és belül voltak/ felzúg, visszhangzik harcolnak t.i. az ellenség háta mögött Caesar által részben odavezetett, részben az ellenség háta mögé küldött erősítések gall törzs

ex tanto numero

conspicati

a munitionibus

oly nagy tömegéből /a gallokra vonatkozók/
megpillantva /a római erődítmények

gyűrűjén belül harcoló gallok/
a római erődítményekből

Gall harcosok

Gall törzsfők.

Pensa

1.) Retroversio I.

Miután az ellenség meglátta az érkező Caesart, harcba bocsátkozott a római sereggel. A rómaiak karddal bátran harcoltak. Ekkor feltűnt a római lovasság, és sok gall katonát megölt. A római lovasság még éjszaka is vereséget mért /caedem afferre/ egy gall csapatra.

Másnap Vercingetorix, a gall vezér ezt mondta a tanácskozáson: „Ha akarjátok, halálommal elégi tétek ki a rómaiakat, vagy élve adjatok át nekik”. Caesar megparancsolta, hogy a gall vezető embereket élve vezessék hozzá, és a fegyvereket is adják át.

Így került fogságba /fogatott el/ a gallok hős vezére, akire a halál várt.

2.) Írd ki – magyarra is lefordítva – a latin szövegben található **ablativus absolutusokat!**

3.) Kik voltak az ókor híres hadvezérei? Mit tudsz róluk?

4.) Ismételd át és egészítsd ki

a./ az imperativusról tanultakat

b./ az adverbiumról tanultakat

5.) Retroversio II.

Vercingetorix felszólította a gall férfiakat: „Harcoljatok bátran a szabadságért! Fogjatok fegyvert a gőgös római légiók ellen!”

A római vezér így szólt: „Kövessetek engem! Gallia legyen /esto/ a neve az új provinciánknak!”

Majd ezt mondta a gall szövetségesnek /socius, -ii, m./: „Vezesd gyorsan a sereget Alesiába! Készíts utat társaiddal a sűrű erdőkön át!”

A rómaiak vezére így bízta a hadsereget: „Emlékezzetek /mementote/ feleségetekre és gyermekeitekre! Hamarosan haza fogtok érni dicsőségben, és termékeny szántóföldeket fogtok kapni.”

6.) Fordítási gyakorlatok az imperativus használatára

Carpe diem! Carpe viam! Cave canem! Ora et labora!

Egre dere ex urbe, Catilina! Patent portae!

...discede, atque hunc timorem eripe! /Cicero/

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie!

Libera nos a malo! /Novum Testamentum/

Inter utrumque vola! /Ovidius/

Desine, Paule, meum lacrimis urgere sepulcrum! /Propertius/

Cum venient, siccis oscula falle genis! /Propertius/

Coniugium, pueri, laudate et ferte paternum! /Propertius/

Lugete o Veneres Cupidinesque! /Catullus/

Dissolve frigus! /Horatius/

Nec dulces amores sperne, puer! /Horatius/

Dicite, iuste senex, ... quid optetis. /Ovidius/

Vestra relinquite tecta... et in ardua ite simul! /Ovidius/

Equo ne credite Teucris! /Vergilius/

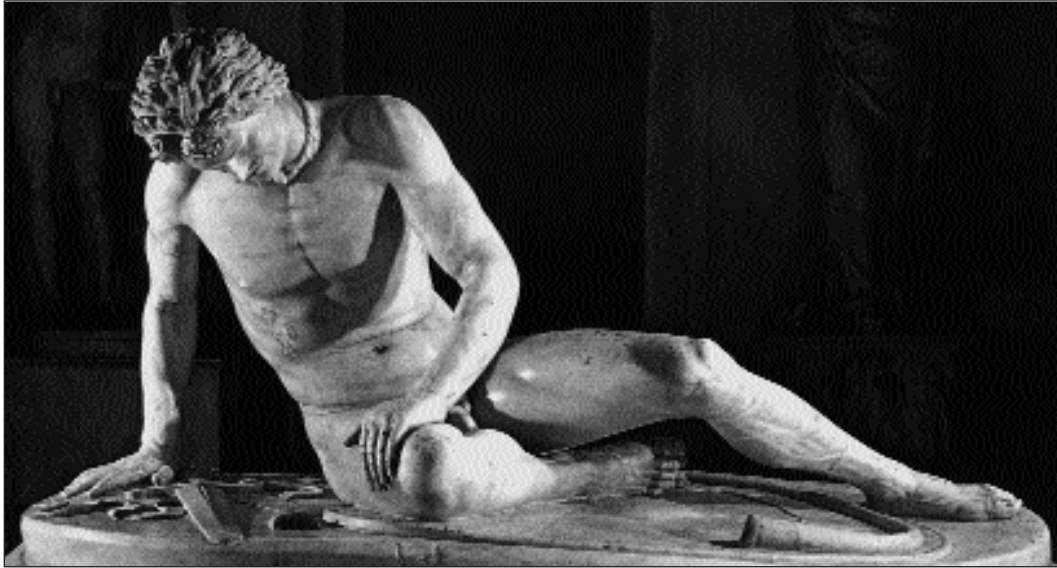
Veni Sancte Spiritus! /Könyörgő himnusz a XIII. sz.-ból./

Vercingetorix gall hadvezér szobra

Vercingetorix, Gallia népeinek vezére a római részről Caesar vezérletével folyó küzdelemben. Az egységbe tömörülő kelták Kr. e. 52-ben elkeseredett felkelésben törtek ki a római uralom ellen, és próbálták kiharcolni függetlenségüket. A tehetséges gall vezér, sorozatos kudarcok elszenvedésére kényszerítette Caesart ügyes taktikájával, de végül is Alesia erődítményébe kényszerült. Caesar, győzelme után Vercingetorixot Rómába szállíttatta, 6 éven át földalatti börtönben tartotta, majd Kr. e. 46-ban tartott diadalmenetén felvezetve kivégeztette.

A klasszicista stílusú Vercingetorix emlékművet az ókori nagy nemzeti gall szabadságmozgalom emlékére állították. /Az ókori Alesia, Alise-Sainte-Reine mellett van/.

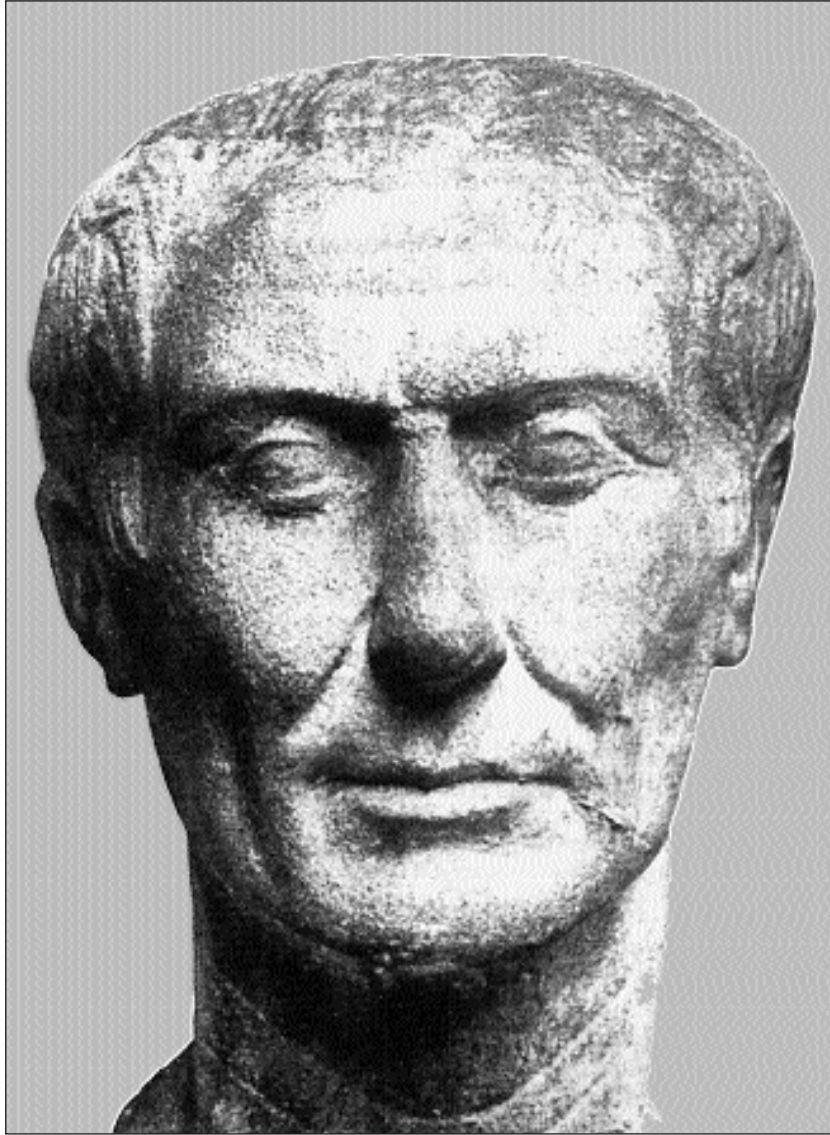
Haldokló gallus

Ez és a következő oldalon bemutatott gyönyörű hellenisztikus szobor talán Epigonos görög művész mesterműve.

Keltákat ábrázol, akiket gallusoknak vagy galatáknak neveztek. A szobrok témája is arra enged következtetni, hogy ezeknek a bátor kelta törzseknek a terjeszkedése nem kis gondot okozott a szomszédos itáliai és kis-ázsiai népeknek. Pergamon első királya a kelták feletti diadala emlékére állíttatta ezeket a szobrokat több művészi megbízás között a Kr. e. III. sz.-ban. Ezekről készültek később a római másolatok. A szobrok anatómiailag szinte tökéletesek. További szép mondanivalójuk: a legyőzött, bátor ellenség is tud méltóképpen meghalni.

Az öngyilkos galata (gallus)

Caesar-portré

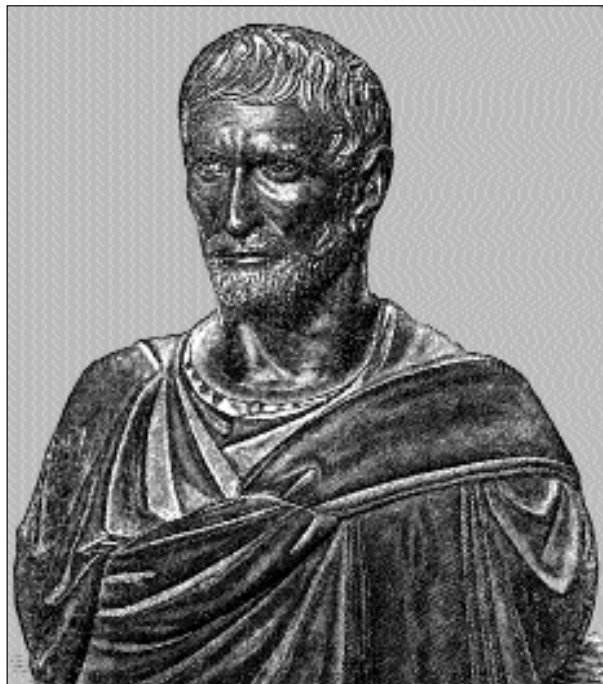
Körülbelül 60 évvel ezelőtt találták meg Caesar korabeli ábrázolását. Magas homlok, energikusan összevont szemöldökök, tiszta, határozott tekintet és kissé irónikus vonás a szája körül – ezek jellemzik. Torino mellett a Castello Aglie-ben található.

CAESAR, MINT EMBER

Caesar mindenek előtt zseniális és bátor hadvezér volt. Gallia meghódítása nem senatusi határozatra történt, hanem Caesar egyéni kezdeményezésére. Sikereihez tekintetbe kell venni a római légiók jó szervezettségét, technikai felkészültségét, szembeállítva a gallok primitív hadviselésével. Caesarnak kitűnő hadászati érzéke volt, hogy kihasználja az ellenfél esetleges felkészületlenségét vagy a törzsek egymás közötti torzsalkodását, és meg tudta találni az ütközet megnyerésére a legalkalmasabb helyet. Hozzáfogható zseniális hadvezér a gallok között nem akadt, még Vercingetorix személyében sem.

Caesar hódításai után azonnal hozzáfogott a hatalmas terület romanizálásához. A gall előkelőségeket polgárjog adományozásával megnyerte magának, és városokat építtetett.

Gallia az Imperium Romanum egyik leggazdagabb provinciája lett. Igaz, a kelta kultúra nyomai eltűntek, és az egész hatalmas terület bekapcsolódott a Földközi-tenger vidéki, egyedülálló görög-római kultúrába.

Brutus

De túl mindezekeken nem lehet elfelejteni a nyolc évig tartó gall háború fáradalmait, pusztításait, veszteségeit emberéletben, továbbá a hadifoglyoknak rabszolgasorba taszítását.

És nem lehet elfelejteni Caesar kegyetlen bánásmódját a gallok nemzeti hőisével, Vercingetorix-szal. Vercingetorix maga ajánlotta Alesia elvesztése után gall híveinek, hogy dobják be holttestét a rómaiak táborába, vagy adják át őt élve a győztes Caesarnak. Caesar saját maga írja ezt hős ellenfeléről a „Commentarii”-ben.

Kegyetlen volt Caesar? Milyen volt ő, mint ember? Korának gyermeke volt. Vercingetorix-szal valóban kegyetlen volt, több évig börtönben tartotta, majd összekötözve vezették végig Caesar diadalmenetében megtörve, megalázva, aztán kivégezték. Galliát felvirágoztatta. Amikor kitört a polgárháború, a római polgárok rémülten menekültek közeledésének hírére, de csodálattal hallották jóindulatát, segítségét azon városok számára, amelyek mellett elhaladt, az adósságok nagy részének elengedését.

Amikor Egyiptomban Pompeius levágott fejét eléje hozták, megkönnyezte volt triumvir társát.

A négy győztes csata után /Pharsalos, Zela, Thapsus, Munda/ csodálatos szociális intézkedéseket tervezett. Ilyen volt pl. a pomptinusi mocsarak lecsapolása. Ezzel a munkanélküliségen akart segíteni, és termékeny területeket kívánt átadni az elszegényedett itáliai népnek.

Intézkedéseit a „clementia” jellemezte. Cicerónak, nagy politikai ellenfelének békejobbot nyújtott.

Hozzáértők bevonásával elvégezte a naptárreformot, és naptára egészen Gergely pápáig /1582/ volt használatban. Nemes, szociális intézkedéseit utóda, Augustus valósította meg.

Veterán katonáinak odaadta Karthágó és Korinthos városát, hogy építsék fel romjaikból.

A néppárt híve volt, amelyhez kétszeresen is családi szálak fűzték: Cinna lányát vette feleségül, és nagynénje Marius felesége volt.

A szabad köztársaság hívei ellenséget láttak benne, és 44 március idusán késszúrásokkal megölték.

Halála után ismerték csak fel nagyságát. Istenné emelték, és a Quintilis hónap, a július a mai napig is az ő nevét viseli.

Neve tovább él a cézárok nevében /hiszen minden későbbi római császár felvette a Caesar nevet/, majd a mai Kaiser, császár, és cár nevekben is.

Életét kegyetlenség és építő segítség jellemzi. Nyugtalan ember volt: négyszer nősült, Cleopatra keleti vonzásának sem tudott ellenállni. Amikor Cleopatra nílusi

hajókirándulásra vitte magával, Caesar szomjasan szívta magába a sajátos, egyedülálló egyiptomi kultúrát. Lenyűgözve szemlélte a monumentális építményeket, és elmélyülten beszélgetett az egyiptomi papokkal matematikáról és vallási kérdésekről.

Fényes és sötét vonások jellemezték, mint az embereket általában.

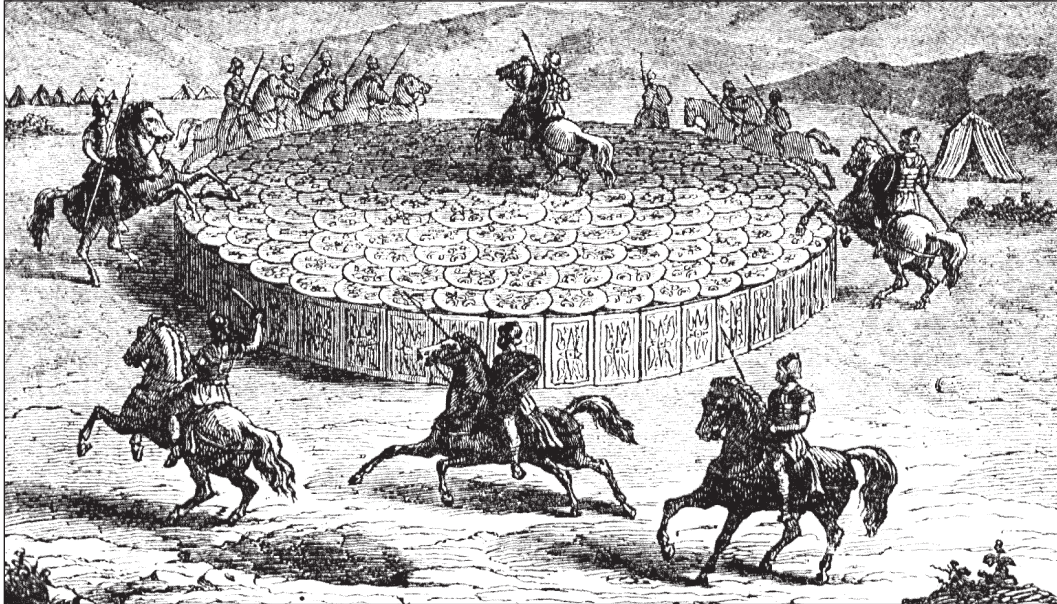
Irodalmi jelentősége ma is kitűnik két művéből: a „Commentarii de bello Gallico” és a „Commentarii de bello civili”-ből.

Kitűnő szónok volt. Rhodosz szigetén tanult a híres Apollonios-nál, ugyanúgy, mint Cicero. Művelt, olvasott, tanult ember volt. Az alexandriai könyvtár leégése után Rómában akart gazdag könyvtárat alapítani.

Az ókor nagy alakja volt. Nevét az irodalomban Shakespeare, a zeneirodalomban Händel tette halhatatlanná.

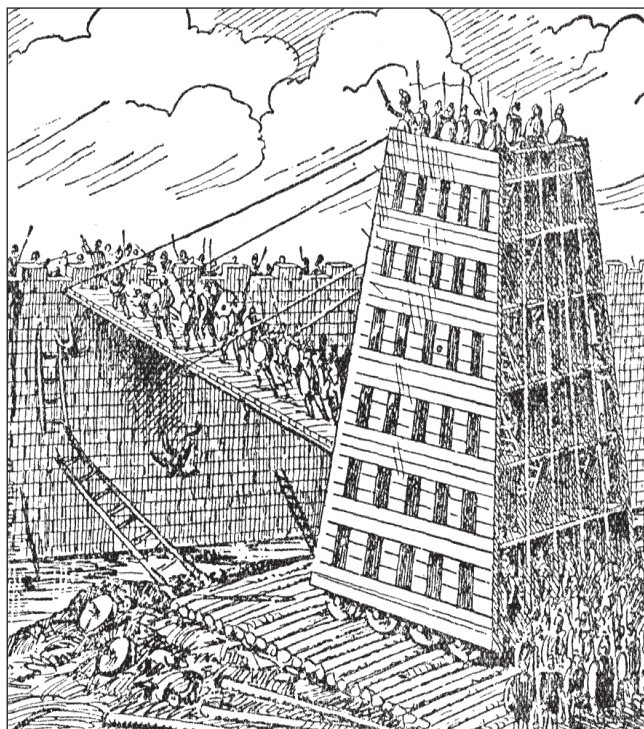
Római légiós könnyűfegyverzetben

Testudo alkalmazása a lovasság ellen

Római gyalogsági tiszt (centurio)

Turrus alkalmazása várostromnál